

Tévedések színjátéka

Második rész

Egy másik tévhit: a magyarság fölött eljárt az idő, és a végét járja. Ennek éppen az ellenkezője igaz: csak most kezd igazán élni, mert fiatal, fiatalabb a nagy európai népeknél, de még szomszédainál is. Ezt sok tényező igazolja. Többek közt az is, hogy a magyarság körül még mindig igen sok a bizonytalanság. Már elnevezéséről is többféle vélemény hangzik el, eredetéről, rokonságáról, keletkezése időpontjáról nem is szólva, míg a történészek mindent tisztáztak, amit tudni érdemes a nagy európai népekről, de még a kisebbekről és szomszédainkról is. Ki a magyar? Még ez sincs megnyugtatóan tisztázva. Az-e, akinek az anyanyelve magyar, vagy mindenki, aki annak vallja magát, függetlenül anyanyelvétől? Mióta jelent meg a magyarság a történelem színpadán? Előbb-e, vagy később, mint más európai népek és szomszédaink? Erről csak annyit tudunk, amennyit (nagyon keveset) egyes idegen történészek, utazók, hittérítők, így az arabok, leírtak. Eszerint, ha hinni lehet ezeknek a forrásoknak, a magyarság úgy 1200 évvel ezelőtt tűnt föl a török nyelvűnek tartott kazárok birodalmában, mely a Kaszpi-tenger környékén és a Kaukázus északi lejtőin terült el, s miután ez a birodalom ismeretlen okok miatt fölbomlásnak indult, a magyarság otthagyta a kazárokat, és nyugat felé vette az irányát. Átkelve a nagy folyókon, több helyen is letelepedett egy kis időre, végül megérkezett a Kárpát-medencébe. Ezt honfoglalásnak nevezik a történészek, noha inkább honfoglaló eredménye volt, mert előbb foglalt adtak az új hazáért. Ez pedig – a monda szerint – úgy történt, hogy miután a hét magyar törzs vezetői Árpádot választották meg fejedelemmé (vérszerződés), elküldtek egy bátor legényt még útközben a Kárpát-medencébe. A férfit Kusidnak (vagy Kúsitnek) hívták, és az volt a feladata, hogy vegye meg azt a területet az ottani fejedelemtől, Szvatopluktól, mégpedig úgy, hogy „keleti szo-

kás szerint, egy lovat és egy marék fűvet kínáltak a területért a gazdájának, és ha ő ezt elfogadja, akkor az adásvételi szerződést megkötötték”. Ez így is történt. Vannak, akik ezt csalásnak, megtévesztésnek tartják, de nem volt az. Az más kérdés, Szvatopluk ismerte-e ezt a keleti szokást. Szvatoplukról különben nem sokat tudunk, még az sem bizonyos, hogy létezett-e. Mindenesetre a magyarság különösebb harc nélkül telepedett le az új hazában, családosan, jószágostul. Az akkori Kárpát-medence eléggé lakatlan lehetett, mivel erdős, mocsaras terület volt. Itt-ott a folyók mentén élhettek kisebb népcsoportok, főleg szlávok, és Erdély sűrű erdejében is talán az egykori dákok és rómaiak leszármazottai, de erről nincs semmi adat. A letelepedett magyarságot elsősorban nyugatról jövő támadás fenyegette, de ezt könnyűszerrel elhárította. Később aztán keleti rokonainak, a besenyőknek és a kunoknak a betöréseit kellett visszavernie.

A magyarság Árpád (vagy Arpat) vezetésével 895 és 896 között jelent meg a Kárpát-medencében. Eszerint, ha az előtte eltöltött időt is figyelembe vesszük, akkor a magyarság mintegy 1200 éve szerepel a történelem színpadán; a németek kb. 2000 éves történelme ismert; a románoké, ha elhisszük azt, amit a történészeik állítanak, hogy ők a dákok és a rómaiak utódai – akkor a németekénél nem sokkal fiatalabb; a horvátoknak és a szerbeknek talán 1500 éves történelmük van. Egy bizonyos, a Horvát Királyság a Magyar Királyság megalapítása (1001) előtt vagy 200 évvel korábban létezett – pápai elismeréssel és jóváhagyással. A magyarság tehát a történelem tanúsága szerint ezek közül a népek közül a legfiatalabb nép, és istenhívő volt már kezdetben is. Nemcsak a jószágtartáshoz értett, hanem a földműveléshez és egyes mesterséghez is, és nemcsak sátrakban (jurta), hanem földbe vájt házakban is lakott. Másoktól tehát kézi dolgokat

nemigen volt mit tanulnia, csak ha erre új urai rákényszerítették. Szerencsére akkor még szabad népként élte világát.

A magyar név pedig nyilván onnan ered, hogy a hét törzs egyikét, az elsőt magyarnak (mogerinek) hívták, és ez a név átterjedt a többiekre is. Érdekes, hogy más népek nem ezt a szót használták akkor, és a nyugatiak még ma sem így nevezik a magyart. Azok a magyarok a letelepedés után még több évtizeden át bekalandozták majdnem egész Európát, és eljutottak egészen az Atlanti-óceánig, délen pedig a Fekete-tengerhez. Kalandozni rendszerint fiatalok szeretnek. Árpád fejedelem 908 tájt a betörő németekkel vívott csatában elesett, de a fejedelmek továbbra is utódaiból kerültek ki. Géza fejedelem fiát, Istvánt aztán királlyá koronázták, és a magyarok többsége az idegen papok, szerzetesek hittérítő munkáját követően keresztényé lett. Ez azonban nem ment olyan könnyen, ugyanis nagy változást hozott. A kalandozókat abba kellett hagyni, és az új vezetők, a főurak többsége nem magyar lett, az addig szabad magyarok pedig jobbággá, azaz cseléddé és szolgává váltak a saját birtokukon. Az Árpád-házi királyok kihalása után (1301) a „magyar” királyok is idegenek lettek. Az első az olasz-francia Károly Róbert, akit a horvát származású Zrínyiek egyik őse segített a trónra, és annak a fia: Nagy Lajos; aztán Luxemburgi Zsigmond, a lengyel–cseh Jagellók, a délszláv eredetű Szapolyai (Zápolya) János és végül az 1918-ig uralkodó német–osztrák Habsburgok. Ez is jól mutatja a valóságos erőviszonyokat. Ilyen folyamat csak fiatal nép esetében lehetséges. Sehol másutt Európában ehhez hasonló példáról nem tudunk, csak az egykori gyarmatokon volt lehetséges ilyesmi. Csupán a népdalok szólnak keserűen erről a visszasságról: „Lengyel László jó királyunk / Az is nekünk ellenségünk.” Hogy lehet a jó király ellenség? Az igazságot szerető nép véleménye szerint – lehet! A magyarságot az idegen eredetű főurak kiségitőikkel: nádor, ispán, intéző, jegyző, pandúr stb. gyámság alá helyezték. Csak a kiskorún, a fiatalon szokás és lehet gyámkodni, mint a magyaron. Még most is! Lásd a közvetlen elnökválasztás ügyét a szomszédoknál és a magyaroknál!

Jellemző, hogy a jövevénycsaládban született és ott is nevelkedett Petőfi Sándort tartják sokan – főleg a jövevények közül – a legnagyobb magyar költőnek, pedig nem ő az. Még akkor sem, és úgy sem, hogy ő írta 1848. március derekán a közismert Nemzeti dal című verset, melynek első két sora így hangzik: „Talpra magyar, hí a haza! / Itt az idő, most vagy soha!” Ez a felszólítás és buzdítás szintén a fiatalságról szól. Talpra állásra ugyanis a csúszó-mászó kisgyereket kell biztatni. Igen, csak az a baj, hogy a nép barátjának tartott Petőfi nem ismerte eléggé a magyarságot. Egységesnek látta, noha nem volt az. A jövevénymagyart nem kellett biztatni, hogy álljon talpra, hiszen mindig is talpraesett volt, ha kellett, viszont az évszázadokon át kiskorúsított és meghunyászkodásra, alázatra nevelt törzsmagyar egyszerre csak úgy, hipp-hopp nem állhatott talpra. Tudjuk, hogy a csúszó-mászó kisgyerekek igen hosszú időre, sok gyakorlásra, próbálkozásra van szüksége ahhoz, hogy talpra tudjon állni, és szüleinek, rokonainak és jó szomszédoknak a kézi támogatása nélkül még így sem sikerül könnyen. Csakhogy 1848-ban ilyen segítség nem érkezett, sőt inkább gyűlölet és gáncsoskodás. A szabadságharc el is bukott. De Petőfi Sándor mégis nagy költő, akinek a versei még most is lelkesítenek.

A huszadik század elején úgy-ahogy talpon állt már a törzsmagyarság is, de most sem volt szabad, mert börtönbe zárva érezhette magát. Erről is szól az egyik népdal, melynek első két sorát némi módosítással Ady Endre átvette a versébe: „Fölszállott a páva a vármegye-házra, / Sok szegény legénynek szabadulására.” Ezek a szegény legények – nyilván a törzsmagyar nép fiai – kisebb-nagyobb vétségért voltak bezárva a vármegyeháza börtönében. Az ő szabadulásukat várták a hozzátartozók, és egyúttal az egész elnyomott magyarság szabadulását is az elnyomás, gyámkodás alól. Csakhogy Ady Endre is tévedett, mint jóval előtte Petőfi Sándor, mert a szabadság madarának, a kényes, büszke pávának hiába voltak „Nap-szédítő” tollai, azok sem hirdethették, hogy másképpen lesz holnap, a páva szárnyát ugyanis „rossz emberek” elmetelték, ugyanúgy, mint Arany János rab gólyájának a szárnyát. Hogy kik voltak ezek a rossz emberek, azt hiszem, nem nehéz kitalálni.

Ady Endre keserűségében többek közt ezt írta: „Csak a mese s csak az átok / Tartott eddig így-úgy is még [...] // Így csináltad ezt már régen, / Van egy kis tapasztalásod / csalásban és fenében. // [...] A király-lyány: mese, János [...]”

Ezek a népi eredetű szövegek is elkeseredésre utalnak: „Szekérgoldal, vendégoldal, járjad, boldog, járjad. Ha nem járod, ha nem járod, törjön ki a lábad”; „Van nekem egy haragosom, száradjon el a fogason”; „Nád a házam teteje, rászállott egy cinege. Hess le róla, cinege, beszakad a teteje”.

Csak a fiatalok hisznek a csodában, és várják a csodát, és mindent egy csapásra akarnak elintézni, mint a törzsmagyarok; csak a fiatal az, aki kérkedik erejével, és fitogtatja szerény képességeit – ugyanakkor megtorpan az akadályok láttán, és megfutamodik a nehézségek elől, ha veszélyt érez; csak a fiatalságot keríti hatalmába a játékszenvedély, mint a törzsmagyarságot; és sok fiatal selypítve beszél, ha pedig fölemeli a hangját, rikácsolva ordít, hogy alig lehet megérteni a beszédét, mint sok törzsmagyarét sem;

csak a fiatal hajlamos a gyors hangulatváltásra, mint sok törzsmagyar; és leginkább a fiatalokat jellemzi az a rossz szokás, mint a magyarokat, hogy kevés gondot fordítanak a táplálkozásra: bekapják az ételt, mely jobbára főleg fehér kenyérből és zsíros húsból áll. Nem csoda, hogy sok a túlsúlyos és cukorbeteg közöttük.

Ahhoz, hogy valaki szabad legyen, előbb ki kell egyenesednie – figyelmeztet Németh László egyik fiataalkori tanulmányában. Igaza volt. A görnyedt hátú törzsmagyarok kiegyenesedéséhez pedig sok idő kell, mert ez sem érhető el egyszeri próbálkozással, és ehhez is segítségre van szükség, csak most már nem kézi segítségre, mint a talpra állásnál, hanem lelki és öntudatra. Ehhez pedig egy igazi társ, egy önzetlen jó barát, és kivált megértő, együttérző rokoni támogatás szükséges, azaz, annak a tudata, hogy nincs egyedül, tehát nem védtelen, mert vannak, akik sohasem hagyják cserben életének még a legválságosabb pillanataiban, időszakában sem.

Jónás